

Et betimelig spørsmål

Enkelte forskere mener at regnskapsrapporteringen er «irrelevant», regnskapsprodusentene bruker andre tall enn regnskapstallene i sin kommunikasjon med markedet, nye former for selskapsrapportering er i fremvekst, og regulerende myndigheter åpner for mindre hyppig regnskapsrapportering. Hva er galt med dagens finansielle rapportering?

Dr. oecon. og statsautorisert revisor
Steinar S. Kvifte
Partner EY

«Irrelevante» regnskap

Baruch Lev og Feng Gu utga i 2016 boken «The End of Accounting» (Wiley). Boken er et produkt av mange års omfattende forskning og forfatterens særlige interesse for regnskapsrapportering. Lev og Gu viser, basert på amerikanske data, at regnskapets «verdirelevans» har vært stadig fallende i moderne tid, og særlig sterkt fallende de siste tiårene. Med verdirelevans siktes det til regnskapets evne til å forklare rapporteringsenhetens markedsverdi. Lev og Gu begrunner regnskapets manglende verdirelevans blant annet med at de store verdidriverne i store deler av næringslivet, nemlig immaterielle ressurser, i stor grad ikke reflekteres i regnskapet og at regnskapstallene i betydelig grad er basert på høyst usikre estimater som har liten prediksjonskraft. Et annet forhold som ytterligere reduserer regnskapets relevans er timingen – mye av den isolert sett verdirelevante informasjonen i regnskapet er allerede kjent i markedet når regnskapet publiseres.

Justerte tall

Da IFRS ble innført som obligatorisk regnskapsspråk for alle børsnoterte selskaper i EU og EØS, herunder i Norge, representerte det en betydelig omlegging av praksis. Det var krevende både for regnskapsprodusenter og revisorer, men viktigst, brukerne av regnskapet måtte forholde seg til regnskapstall som i en overgangsperiode fremstod som mindre tilgjengelige.

Aktuelt om finansiell rapportering

Formålet med denne spalten er å gi løpende oppdatering på aktuelle og sentrale spørsmål om finansiell rapportering. Det vil kunne være nye standarder eller tolkninger fra IASB eller NRS, men også relevante uttalelser gitt av regulerende myndigheter, eller kommentarer til andre relevante utviklingstrekk med betydning for norske foretaks finansielle rapportering.

En regnskapsfaglig spesialistgruppe i EY er forfattere av spalten. Dette nummerets spalte er forfattet av dr. oecon., statsautorisert revisor og nordisk IFRS-leder Steinar S. Kvifte.

Et illustrerende eksempel på det var innføringen av virkelig verdi-måling av biologiske eiendeler som oppdrettsfisk. Utsatt resultatføring av mer- og mindreinntekt i kraftbransjen og innarbeiding av periodisk vedlikehold i avskrivningene var andre eksempler på at IFRS representerte en betydelig omlegging, som til en viss grad krevde en konseptuell tilnærming for å forstå.

Regnskapsbrukere som investorer og analytikere var derfor i utgangspunktet positive til at selskapene justerte tallene for kommunikasjonsformål. Det vil si at selskapene for eksempel justerte resultatallene for å tilrettelegge for en god forståelse av «den underliggende inntjeningen». Siden den gang har to utviklingstrekk krystallisert seg – brukerne har etablert en grundigere forståelse for IFRS-prinsippene og selskapene har i økende grad funnet det formålstjenlig å justere tallene i sin kommunikasjon med markedet. Med brukeres økte forståelse for IFRS-tallene er det intuitivt overraskende at selskapene i større grad benytter seg av justerte tall.

Ulike forklaringer kan tenkes, men følgende er to ytterpunkter: 1) Som Lev og Gu viser er regnskapstallene «irrelevante», og derfor gir det liten mening å bruke disse når en skal beskrive selskapets resultatutvikling og finansielle stilling. 2) I samsvar med forskning omkring agentteori justerer selskapene tallene av opportunistiske årsaker – de ønsker å presentere et finansielt uttrykk som ikke nødvendigvis reflekterer den underliggende virksomheten i tråd med de kvalitative kravene som stilles til regnskapsinformasjon.

Ingen av disse forklaringene er dekkende, men at den stadig økende bruken av justerte tall delvis kan henføres til svakheter ved eksisterende regnskapsregler er sannsynlig. På samme måte dokumenterer både internasjonale og norske undersøkelser at IFRS-tallene i større grad justeres for «dårlige nyheter» enn «gode nyheter», og at det derfor neppe er kontroversielt å antyde at bruken av justerte tall til en viss grad kan forklares ved selskapenes ønske om å presentere et mer positivt finansielt uttrykk

enn det virksomheten gir grunnlag for. Hadde forsiktighetsprinsippet stått sentralt i IFRS, sånn at regnskapsreglene i stor grad utsatte inntektsføringen og forskuttede kostnadsføringen, hadde det vært enklere å se bort fra den andre forklaringen.

Integrert rapportering

«Integrert rapportering» er et begrep som stadig får større utbredelse, men noe klart definert innhold har det ikke. Litt grovt sagt henspiller det på selskapsrapportering der de ulike typene informasjon, for eksempel regnskapsinformasjon og bærekraftsinformasjon, integreres for rapporteringsformål. I praksis er det mange varianter av «integreerte rapporter» – noen av disse er ganske enkelt samlerapporter som omfatter finansiell informasjon i form av finansregnskap, årsberetning, miljørapport, bærekraftsrapport mv., mens andre representerer mer reell integrering av informasjon som tradisjonelt har blitt gitt i ulike rapporter. Viktigere enn formatet er naturligvis innholdet, og det etterspørres stadig mer informasjon fra selskapene, som for eksempel mer relevant informasjon om strategiske ressurser, herunder ansattekompetanse, patenter, merkenavn mv., og fremtidsutsikter, som informasjon om langsiktige kontrakter og ordreservere, og ikke minst mer informasjon om strategiske risikoer.

Det er elementer av integrering i nyere regnskapsrapporteringspraksis. I enkelte land er det stadig mer vanlig å flette sammen ledelsesrapporten om finansielle forhold og regnskapsrapporten, for eksempel ved at ledelsens analyser av finansiell stilling og resultat innarbeides i regnskapet, eller ved at deler av regnskapet presenteres i ledelsesrapporten. Formålet er å gi leseren et bedre innblikk i sammenhengen mellom ledelsens vurderinger og regnskapstallene utarbeidet i tråd med IFRS.

Sjeldnere regnskapsrapportering

Tradisjonelt har det vært krav om at selskaper notert på Oslo Børs skal utarbeide IFRS-regnskap fem ganger årlig. Fra og med 2017 er dette kravet endret vet at det kun er krav om halvårs- og årsregnskap. Dette er på mange måter en overraskende utvikling. Dersom rapportering i tråd med et standardisert rammeverk som IFRS representerer tilgjengeliggjøring av nyttig finansiell informasjon, og aktualitet aksepteres som et underliggende kvalitetskrav

Det er sannsynlig at den stadig økende bruken av justerte tall delvis kan henføres til svakheter ved eksisterende regnskapsregler.

iboende i beslutningsnyttig informasjon, skulle det tilsi hyppigere rapportering, ikke sjeldnere.

Hovedbegrunnelsen til norske myndigheter og Oslo Børs for å fjerne kvartalsrapporteringskravet har vært internasjonal harmonisering. Mer grunnleggende har begrunnelsen vært regnskapsproducentorientert, i motsetning til brukerorientert. Det har vært vist til at det kan være ressurskrevende å utarbeide kvartalsrapporter (men uten at kostnaden har blitt avstemt mot brukernytten). Videre har det vært lagt vekt på at kvartalsrapportering bidrar til mindre langsiktighet hos ledelsen ved at en «tvinges» til å fokusere på regnskapsmessig utslag på kort sikt (kvartalsvis). Selv om enkelte miljøer, som for eksempel finansanalytikerne (representert ved Norske Finansanalytikernes Forening (NFF)), har vært tydelig på at en fjerning av kvartalsrapporteringskravet vil være uheldig, har omleggingen til halvårsrapportering skjedd uten høylytte protester og debatt.

Hva er galt med dagens finansielle rapportering?

Titelen på denne artikkelen og spørsmålet stilt i ingressen antyder at et problem må løses, og implisitt at dagens finansielle rapportering må erstattes med noe annet. Denne forfatteren er enig i at det er et betimelig spørsmål å stille, men er ikke overbevist om at premisen, nemlig at det er noe galt med dagens finansielle rapportering, er riktig.

Mer enn verdsettelse

Om regnskapene er «irrelevante», kan ikke bare vurderes ut fra deres forklaringskraft i forhold til rapporteringsenhetens markedsverdi – det følger både av norsk regnskaps tradisjon og IFRS at kontrollformålet står sentralt ved utforming av regnskapsstandarder. Lev og Gu (2016) synes i mindre grad å være opptatt av denne dimensjonen når relevans vurderes. Videre fokuserer Lev og Gus analyse på enkelte hovedtall i regnskapet og er således ikke nødvendigvis egnet til å «forkaste» alle enkeltelementene i regnskapet som irrelevante for verdsettelsesformål. Det er videre viktig å understreke at Lev og Gu ikke har entydig støtte i forskermiljøene. Flere forskningsresultater viser at nye regnskapsmessige innregnings- og måleprinsipper, samt nye krav til tilleggsopplysninger, gir aksjekursutslag. Det tilsier at regnskapet er verdirelevant. I verdsettelseslitteraturen og -praksis er det fortsatt mye bruk av regnskapsinformasjon, noe for eksempel utstrakt bruk av nøkkeltallet pris/bok illustrerer. I denne sammenheng er det også interessant å minne om en «kuriøsitet», nemlig resultatet av NFFs medlemsundersøkelse i 2015. Denne viste at årsrapporten var den viktigste kilden til beslutningstaking, om en ser bort fra en-til-en-møter med regnskapsproducentene. Men at regnskapet tilsynelatende har tapt verdirelevans over tid, særlig de siste tiårene, slik Lev og Gu illustrer, er uansett en observasjon som må analyseres nærmere, ved videreutvikling av regnskapspraksis gjennom standardsetting. Den økende konsentrasjonen av verdier i immaterielle ressurser og de mulige negative utslagene av verdsettelse i referanse til

hypotetiske transaksjoner, kan ikke ignoreres.

I lys av «informasjonsekspløsjonen» som har skjedd de siste par tiårene, særlig som et resultat av tilgang til og bruk av ny teknologi, er det kanskje heller ikke veldig overraskende at mer av regnskapsinformasjonen direkte og indirekte tilflyter markedet via andre kanaler før offentliggjøring av regnskapene. Det betyr imidlertid ikke at publisering av den samme informasjonen i regnskapet er unyttig eller irrelevant fordi den ikke er aktuell (allerede kjent i markedet). Når tidligere publisert informasjon inngår som en del av et regnskap, har den blitt tillagt en dimensjon i form av ekstern revisjon.

Justerte tall er tilleggsinformasjon

Justering av regnskapstallene for kommunikasjonsformål er ikke i seg selv ensbetydende med at regnskapstallene ikke er nyttige. Justerte tall representerer snarere et nyttig tillegg til regnskapsinformasjonen. Der regnskapene reflekterer et mer standardisert og objektivt uttrykk, bidrar justerte tall med informasjon om ledelsens vurderinger av hvilke forhold som er mest betydningsfulle for den underliggende driften. Justeringer er derfor, etter denne forfatterens syn, kun problematisk dersom

de gis på *bekostning* av regnskapstallene, og ikke som tilleggsinformasjon. European Securities and Markets Authority (ESMA) utga i 2015 retningslinjer for bruk av «alternative resultatmål». Retningslinjenes formål er nettopp å sikre at de justerte tallene representerer et nyttig tillegg til regnskapsinformasjonen.

En nødvendig del av en integrert rapport

Fremveksten av alternative rapporteringsformer reflekterer en erkjennelse av at dagens selskapsrapportering ikke er tilstrekkelig robust til å sikre en formålstjenlig ressursallokering av kapital. Det er imidlertid vanskelig å se en direkte sammenheng mellom denne utviklingen og eventuelle svakheter i dagens regnskapsrapportering. Tvert imot, mye taler for at innholdet i dagens regnskapsrapportering vil overleve alternative rapporteringsformer. Selv Lev og Gu (2016) som retorisk spådde «slutten på regnskapsrapporteringen», mener at regnskapsrapportering i samsvar med dagens modell (dog med enkelte større justeringer) har en plass i neste generasjons selskapsrapporter. Som nevnt over, at regnskapsrapportene i større grad vil bli integrert med annen selskapsrapportering, er likevel et ikke usannsynlig scenario. Det er også viktig i denne sam-

menheng å minne om at dagens og morgendagens teknologiske plattformer gir rom for langt større integrering av selskapenes rapportering enn det som har vært vanlig praksis så langt.

Fortsatt kvartalsrapportering

Hvorvidt fjerningen av kravet til kvartalsrapportering vil lede til mindre hyppig og mindre aktuell regnskapsinformasjon er usikkert. Mye taler for at i hvert fall det store flertallet av selskaper notert på Oslo Børs også i 2017 kommer til å rapportere IFRS-regnskap kvartalsvis, men fjerdekvartalsrapportering vil muligens i stor grad bortfalle. De selskapene som velger å droppe fjerdekvartalsrapportene, vil ventelig fremskynde årsregnskapsrapporteringen sammenlignet med gjeldende praksis (mange selskaper publiserer årsregnskapet først 3–4 måneder etter årsslutt).

Hva med revisors rolle?

Like fullt, og som nevnt, spørsmålet som stilles i ingressen, er betimelig. I et tidsskrift som dette er det avslutningsvis passende å minne om at de nevnte utviklings-trekkene har direkte implikasjoner for revisors rolle. Verdien av revisjonen faller formodentlig i takt med interessen for informasjonen i regnskapet som revideres.

BT360
Business Tools

Konklusjonsanalyse i revisjonen!

- ✓ Kun et tastetrykk unna...
- ✓ God innsikt og dokumentasjon
- ✓ Effektive arbeidsprosesser
- ✓ Styrker rådgiverrollen

Med vår Regnskapsanalyse ser du årsregnskapet i et **helhetsperspektiv** og identifiserer faresignaler. Du kan raskt simulere og vurdere utbyttekapasitet i lys av **forsvarlig egenkapital og likviditet**. Legg inn dine kommentarer til regnskapet, få nødvendig dokumentasjon og gi kunden en nyttig oppsummering. Dette skaper **god kundedialog og merverdi** i revisjonsoppdraget.

BT360 er skybasert med direkte kobling fra menyvalg i årsoppgjørprogrammene **Maestro, Visma Finale og Cantor**. På ett sekund er tallene overført til BT360 og regnskapsanalysen gjennomført. Du kan også hente inn offentlige tall for foregående år på ett sekund og legge inn regnskapstall for siste år manuelt.

Du får fleksible rapporter med dine kommentarer og **din bedrifts logo**. Du kan **lagre og gjenbruke dataene i de andre analyseverktøyene på BT360**. Det betyr effektivitet.

PRØV BT360 gratis nå!

kontakt@bt360.no – tlf. 4000 2886